

Quaestiones magni ponderis super obligationum extensione, quae Benedictini Ordinis Votis conjuncta sunt.

- 1. Quadragesimalibus cibis sexta Feria tantum & sabbato utendi praxis abusiva est apud Benedictinos non Reformatos, si quidem eam ipsi induxerunt; ac si eam jampridem institutam exceperunt, eandem sine culpa tenere possunt.
2. Hi ipsi Religiosi communi victu, communique Mensa uti debent.
3. De manuum labore, quem sancti Benedicti Regula praescribit, idem iudicium ferendum est, quod de quadragesimalium ciborum obligatione.

Q U A E S I T U M.

Religiosi quidam Benedictini suae ipsorum salutis operam navare cupientes, quid tandem agere debeant, ex Doctoribus quaerunt. Illi quidem ad Antiquorum & non Reformatorum normam profecti sunt; ac proinde in quaestionem vocatur.

I. An ter saltem aut quater in hebdomada Quadragesimalibus cibis uti debeant, ex Summorum Pontificum Bullis, quae sancti Benedicti Regulam mitigaverunt? Abusivane praxis est, quam illi sequuntur in suis Monasteriis, ex quo ibidem recepti sunt, ut praeter jejunia & abstinencias, quibus ex Ecclesiae praecipio subdantur, hebdomadae cuiusque Feriis tantum sextis ac Sabbatis a carnibus abstineant?

II. Debeatne iis esse communis victus, quippe qui in opposita praxi versentur, suam parvam Monachalem Mensam seorsim habentes, suamque rem familiarem quisque procurantes?

III. Possintne cum ipsis in manuum labore, & in aliis peculiaribus Regulae articulis dispensari?

Quaeritur, quid responsum dandum esset Communitati Religiosorum, qui eiusmodi quaestiones proponerent, quidque singulis ejusdem Communitatis Religiosis, quibus propria quidem salus cordi esset, etiam si quod superesset Communitatis, iis repugnaret?

R E S P O N S I O.

Consilium Conscientiae subscriptum super propositis quaestionibus censet.

Quoad primam, Veteres sancti Benedicti Religiosos non Reformatos, qui consilium possunt, aut ipsos primos fuisse, qui Feriis sextis tantum ac Sabbatis a carnibus abstinere adversus expressam earum Bullarum definitionem, quae sancti Benedicti Regulam mitigaverunt, aut eam praxim, quae multo ante, quam ipsi ad Professionem admitterentur, in eo, in quo fuit, Monasterio obtinerent, fecutos esse. Si primum; praxis, in qua semper haecenus perseveraverunt, ut feris sextis ac Sabbatis tantum, non aliis Quadragesimalibus cibis fumerent, abusiva esset, quia in mala fide versantur, nec legitime gaudere possunt privilegio consuetudinis, quam per peccatum inceperunt, hoc est eam legem violantes, quae per mitigationis Bullas, quae tum vigeant, ipsis praescripta fuerat; commodum quippe ex propria culpa perciperent, si non quater in hebdomada, sed bis tantum a carnibus abstinere, atque ut a peccato eximerentur, necesse foret censei Pontificem eam consuetudinem confirmare, quod ita esse non constat. Praeterea idem Religiosi se juxta Regulam, qualis eo tempore vigeat, quo Professionem ediderunt, victuros voverunt; jam vero Regula, qualem Pontificum Bullae proposuerunt, ad quadragesimalibus cibis quater in hebdomada obligabat.

Quod si idem Religiosi eam consuetudinem, ut bis tantum in hebdomada a carnibus abstinere, non ipsi induxerunt, sed multo ante institutam, cum in Familiam recepti sunt, invenerunt, hoc in casu eam sine culpa sequi, & Feriis tantum sextis, ac Sabbatis a carnium usu abstinere possunt (a). Quamvis enim ea Regula laxatio sit, ejusque auctores peccaverint, consuetudo tamen decessu temporis potuit esse legitima; nempe consuetudo, quae quidem ipsa per se mala sit, ac satis longam praescriptionem adjunctam habeat, eam vim obtinet, ut contrariae legi deroget, atque adeo citra culpam teneri possit. Est sane dicti Religiosi ad id unum adigi possunt, ut talem Regulam servent, qualem, quo tempore professi sunt, invenerunt; ea nempe illorum mens fuit, ut ne majorem, quam tunc servaretur, obligationem contraherent. Tradunt id unanimes sententia Canonice, quorum nomine Patrum tantum ista pronuntiat: Ideo si quis non habuit animum se obligandi, nisi respectu Regulae (b), quae observabatur, non potest.

Quoad secundam, Veteres sancti Benedicti Religiosos non Reformatos, qui consilium possunt, aut ipsos primos fuisse, qui Feriis sextis tantum ac Sabbatis a carnibus abstinere adversus expressam earum Bullarum definitionem, quae sancti Benedicti Regulam mitigaverunt, aut eam praxim, quae multo ante, quam ipsi ad Professionem admitterentur, in eo, in quo fuit, Monasterio obtinerent, fecutos esse. Si primum; praxis, in qua semper haecenus perseveraverunt, ut feris sextis ac Sabbatis tantum, non aliis Quadragesimalibus cibis fumerent, abusiva esset, quia in mala fide versantur, nec legitime gaudere possunt privilegio consuetudinis, quam per peccatum inceperunt, hoc est eam legem violantes, quae per mitigationis Bullas, quae tum vigeant, ipsis praescripta fuerat; commodum quippe ex propria culpa perciperent, si non quater in hebdomada, sed bis tantum a carnibus abstinere, atque ut a peccato eximerentur, necesse foret censei Pontificem eam consuetudinem confirmare, quod ita esse non constat. Praeterea idem Religiosi se juxta Regulam, qualis eo tempore vigeat, quo Professionem ediderunt, victuros voverunt; jam vero Regula, qualem Pontificum Bullae proposuerunt, ad quadragesimalibus cibis quater in hebdomada obligabat.

(a) Suarez cap. 3. de Relig. l. 10. cap. 8. n. 16. &c. Peliz. t. 1. tract. 4. cap. 4. n. 58. & t. 5. cap. 2. num. 55. Sanchez l. c. cap. 2. n. 24. doc. moral. Tambur. l. 3. disp. 4. q. 5. & 6. n. 1.

10, quod apud Deum iste se obligavit, maxime cum via rationis substantiata sua Regula seu Professione, reliqua sine accidentalia, ordinata ad finem ultimum. Loquitur ille de Votis, ita quoque Sylvester, & praesertim Navarrus, qui de his loquens, quae, dum Regulae servanda Professio fit, sub mortali peccati poena servanda sunt, id de Veteris tribus intelligendum docet: Hoc autem, inquit, verum est quoad essentialia Vota. Tum subdit: Non autem quoad alias accidentarias observationes, quae sunt etiam sublata vel mitigata Apostolice privilegii veris, vel tempore immemorabili praescriptis, vel ex licentia tacita aut expressa proprii Praelati ad hoc facultatem habentis, vel ex consuetudine, quae licet non sit immemorialis, est tamen adeo rationalis & tot annorum, adeoque vetus & antiqua, quae ad ita emolliendas praedictas observationes sufficeret. Et sane Religiosos, de quibus agitur, his in hebdomada minus, quam mitigationis Bullae praecipiant, a carnibus abstinere, id quidem Regulae, prout mitigata est, accidentarium tantum est, non essentiale; ac proinde ex eorumdem Auctoritum principis legi dictis Bullis praescriptis potuit per contrariam consuetudinem derogari.

Si tamen idem Religiosi non Reformati in Capitulo congregati ex Votorum pluralitate iudicarent eam consuetudinem ad Religionis bonum mutandam, & juxta mitigationis Bullas quater in hebdomada a carnibus abstinendum; tunc quidem Religiosi omnes & singuli hanc Capitulari sanctione se subdere tenerent, quamvis Regulam, tantummodo prout receptionis vice tempore servabatur, per Professionem, ut videtur, se promitterent servaturos. Haec enim consuetudo bis tantum in hebdomada a carnibus abstinendi potest esse, quidem, quando subsisterit, a culpa dictos Religiosos non Reformatos eximere; ad Religionis potestatem non admittit alter pro communi bono statuendi; eoque magis, quod mutatio, quae hoc in casu contingeret, non Regulae additio esset, sed ejusdem, prout Pontificum Bullis praescripta fuit, restitutio. Quamobrem cum Religiosi per Vota ac Professionem sese eorum voluntati subdidissent, qui Religionis bono invigilare debent, huic etiam suscipiendae reintegratio, siquidem fieret, se subdidisse censetur.

Quoad quaestionem alteram, ex Regula sancti Benedicti artic. 43. hujus Ordinis Religiosos communi victu communi, quae mensa uti debere, ut proinde abusiva sit praxis, in qua versatur, suae familiaris rei privatum curandae. Vel enim eam praxim Religiosi, de quibus quaeritur, induxerunt, & hoc in casu in mala fide sunt, nec possunt in ea citra culpam persistere; vel eandem praxim, quo tempore professi sunt, invenerunt, ac ne tunc quidem a communis victus obligatione eximantur, quia ea praxis, quae quidem ratione proposita est, Voti paupertatis relaxatio est, ac proinde nulla potest auctoritate donari, nec obligationi derogare, quae divini Juris est, contra quod nulla potest proferri consuetudine praescribi potest; & in hac lasti specie pronuntiare potest Religiosus Benedictinos non consuetudinem sed Regulam professos esse.

Hac de causa Tridentina Synodus praecipit, ut Regulares tam viri quam mulieres ad Regulam, quam professi sunt, perfectam vitam insistant, & componant, atque imprimi, quae ad sua Professionis perfectionem, ac paupertatis, Castitatis, Obedientiae, aut si qua alia sunt alicujus Regulae & Ordinis peculiaris vota & praecipia, nec non ad communem vitam, cultum, & vestitum conservanda pertinent, fideliter observent.

Constat ergo privatam culinam, privatamque mensam Tridentinae Synodo non congruere, quae loco laudato cap. 2. suam quoque mentem distinctius aperit in haec verba: Nemini igitur Regularium licet bona immobilia vel mobilia, cujuscumque qualitatis fuerint, tanquam propria, aut etiam nomine conventus possidere vel tenere; sed statim ea Superiori tradantur, Conventuique incorporentur. Est sane in hujusmodi peculiaribus proventibus, quae quotannis ad victum Religiosis praebentur, praeter abusus multos, qui inde exilire possunt, foris quaedam delitescit proprietatis, quam Synodus de medio funditus tollere voluit, quod nempe id mortaliter necessarium foret ad implendum Paupertatis Votum ea perfectione, quam postulat ipsa Synodus: Atque imprimi, quae ad sua Professionis perfectionem &c. fideliter observent (c). Navarrus haec in re laxior est.

Obijciuntur duo ad ostendendum licere certum redditum Religioso relinquere ad ejus usum ac substantiam; primum est, id in Jure veteri permittum fuisse, ut apparet ex Decretalibus c. Monachi, cum ad Monasterium, & c. insinuante qui Clerici, vel Prae. Alterum est, in more positum esse, ut Reformati, qui ingrediuntur in Monasterium, in quo verbi causa sunt Religiosi veteres Ordinis sancti Benedicti, qui nolunt Reformationem suscipere, pensionem singulis solvant; ex quo fit, ut illi Mensam seorsim habeant, & eorum quisque fibi vivat.

Respondetur I. Haud certo constare eiusmodi pensiones seu redditus annuos unquam in Jure permittum fuisse (d). Fagnanus

(a) Panorm. in cap. 9. Super eo, num. 4. de Regul. (b) Navarrus t. 1. com. 3. (c) Sanchez l. 7. moral. cap. 22. Suarez t. 3. l. 8. cap. 14. (d) Fagnanus t. 2. in 2. parte Decret. l. 3. c. Monachi.

Graves super obligationibus Paupertatis Voto annexis quaestiones.

- 1. Regularis, qui Paupertatis Votum emisit, contra Praelati sui voluntatem, eam conscientiam penitentiam possidere non potest.
2. Non potest Praelatus circa legitimam causam id ei permittere; sed ille quidem Religiosus suus, quicquid necessarium est, suppeditare tenetur.
3. Opinio, quae Religiosus, dum Vota ederet, animo insculis sibi licere pecuniam possidere, quod alio in ea praxi esse videret, eum coram Deo non suadet.
4. Regularis lanea veste simplici ac modesta & quidem juxta Monasterii morem uti debet.
5. Debet ille Superiori suo, quicquid possidet, ingenue ac singulatim denunciare, nec enim quicquam profusus celare potest.

Q U A E S I T U M.

Regantur Sorbonae Doctores, ut ne, quae sequuntur, quaestiones solvere dedigerint.

I. An Regularis post emissum Paupertatis Votum possit tuta conscientia contra Praelati sui voluntatem pecuniam possidere, atque an Praelatus hic id sine legitima causa permittere possit?

II. An Regularis ille ex abusu, quem comperit in Familia, cui se dedit, sibi praesidium quaerere possit, quippe qui Vota eo tantum animo ediderit, ut pecuniam, aliorum more, tanquam propriam & ipsa retinere possit?

III. An ille pro arbitrato suo cujuscumque generis vestes sibi parare possit?

IV. An possit a quocumque quicquam accipere, qui ejusdem rei in usum suum convertenda facultatem a Superiori obtinuerit? An possit pro libito, quod fibi datur, impendere, eo praetextu, quod illud ex Familia non provenit, aut quod parvi momenti res est, ut liber, pileus, &c.

V. An ad unum omnia & singula rerum capita, quas intra cubiculum suum habet, Superiori exponere tenetur, an vero rerum indicem exhibens earum partem celare possit?

Animadvertendum est, hujus Familiae Praelatum ex Constitutionibus teneri Religiosus suis, quicquid ad victum ac vestitum necessarium fuerit, suppeditare.

R E S P O N S I O.

Consilium Conscientiae subscriptum censet quoad quaestionem primam;

I. Regularem, qui Paupertatis Votum emisit, aberrare a salutis tramite; si pecuniam contra Praelati sui voluntatem possidet, quoniam solemne Paupertatis Votum transgreditur; quod legaliter ostenditur ex Tridentina Synodo, quae sess. 25. de Regularibus & Monialibus prohibet Religiosis omnibus, ne ulla mobilia vel immobilia bona tanquam propria, etiam Conventus nomine, possident, mandantque, ut in Monasterii massam conferenda Superiori tradantur; in quo renovat veterem Disciplinam expositam cap. Cum ad Monasterium, de statu Monachorum, in quo Innocentius III. de paupertate Regularibus absolute servanda ita loquitur: Prohibemus quoque districte in virtute obedientiae, sub obestratione divini iudicii, ne qui Monachorum proprium aliquo modo possident; sed si quis aliquid habeat proprium, totum inconcunctim resignet; sed vero post hoc proprietatem aliquam fuerit deprehensus habere, Regulari monitione praemissa, de Monasterio expellatur, nec recipiatur ulterius, nisi penitentem secundum monasticam Disciplinam. Quod si praeterea apud quemquam inventa fuerit in more ipsa cum ipso in signum partitionis extra Monasterium in serquillo subterreum, secundum quod S. Gregorius narrat in Dialogo fecisse. Unde si quicquam alicui fuerit specialiter destinatum, non praesumit illud accipere, sed Abbati, vel Priori, vel Cellario assignetur.

II. Superiorem non posse tuta conscientia Religioso permittere, ut sine causa legitima pecuniam possidet; propterea quod Praelatus vi status sui tenetur adiri pro vicibus, ut paupertas servetur, ac proinde Monasterium, quicquid opus fuerit, Religiosis parare debet: nihil etiam, quod sit necessarium, eis denegatur, in Concilio.

Quoad quaestionem secundam, Regulari non licere eo se abuti tueri, quem reperit Religionem ingrediens, in qua se pecuniam possidere posse credit: quia nempe Regulares alios pecuniam ibidem possidentes videbat; cum enim in Religione approbata solemne Paupertatis Votum emisisset, se illud ea ratione servaturum recepit, quae ab Ecclesia receptum

nus quaestionem hanc accurate pertractat agens de Cap. Monachi, quod in objectione produciunt; atque inter alia ibidem de Monasterium Ministris, non de simplicibus Religiosis sermonem esse; ac praeterea satisfactis iis omnibus quae fere afferuntur ad firmendam eorum sententiam, qui ita olim licuisse contendunt.

Respondetur II. Ut pecuniam & ejusmodi redditus Religiosis Jus vetus permiserit, Tridentinum Synodum (a) edidisse Jus novum, & vetus hoc in capite correxisset. Ita sententia Azorius (b) & Fagnanus loco laudato. Sunt sane complures Auctores, de quibus Pyrrhingus mentionem facit, qui contra sententiam, quorumque ille sententiam non approbat, nisi quod addit de annuis hinc peculis, quae Religiosis tribui solent: Licet consultum foret, ut Superiorum auctoritate tolleretur, dummodo alia ratione Regularium necessaria sustentatione provideretur. Sed primo quidem pronuntiare potest Auctores hos opinionem tueri Tridentini Concilii verbis oppositam, atque ita quidem, ut quoad caput hoc ejus decisionem maxime elevent, ac prope funditus evertant. Monet id Fagnanus loco laud. num. 2. In sensu tam variis, & a mente sanctae Synodi alienis detorsione Scriptores moderni, ut fere ad nihilum redactum sit.

Praeterea perperam afferunt Auctores (c) nonnulli Jus vetus a Concilio firmatum fuisse, vel novum aliqua tantum ratione & non absolute institutum, ut Fagnanus loco non semel appellato satis luculenter evincit.

Sed ut magis appareat haec omnia redituum & peculiorum genera a Concilio penitus fuisse sublata. Fagnanus num. 76. afferit Declarationem Congregationis Cardinalium, atque num. 62. Clementem VIII. in suis Decretis, quae pariter afferunt, mandare, ne toleretur ea Monasticorum bonorum divisio, ut nempe pensiones seu redditus annui, quibus ad vestitum, aliaque sibi necessaria utantur, Religiosis singulis assignentur, ut proinde Pontificis hujus sententia Regulares, qui ejusmodi bona, etiam dependentem a Superioris voluntate, possiderent, a proprietatis vitio excusari non possent, quia Superiori ita Monasterii bonum partemque facultatem non obtinuit, sed potius debet illud in communi massa relinquere, ut inde duci possit, quo tam Familiae generatim, tum singulorum Religiosorum negotiis proficiatur.

Non defant Auctores, qui Clementis VIII. (d) Decreta haec abrogata esse contendunt usque contrario, qui tacito Superiorum consensu, & Summorum Pontificum id nec ignorantium, nec improbatum silentio firmatus est. Sed nullo fundamentum nititur responso haec, floecque faciendae est, cum Paulus V. Gregorius XV. Urbanus VIII. appellata Clementis VIII. Decreta confirmaverint, ut monet Fagnanus, qui concludit tanquam generalem regulam statens num. 75. ejusmodi pecunia, pensiones, redditus, etiam dependentem a Superiori, vel a Communitate, Paupertatis Voto adversari; necque a lethali culpe lae, & a proprietatis vitio excusari Religiosos esse posse, qui ea quocumque demum praetextu & excusatione possiderent, quia repugnat Tridentina Synodus, & quia Cardinalium Congregatio ad sensum Decretorum ejusdem Synodi explicandum instituta respondit eadem pecunia permilla non esse.

Si tamen idem Religiosi Veteres & non Reformati communem vitam instituerent non possent, vel quia non eo essent numero ut Communitatem componerent, vel quia Superior eandem Communitatem institueret nollet, quamvis ad id faciendum sollicitus, vel demum quia reculeret res ad congruam singulorum sustentationem necessarias dicte Communitati (e) suppeditare; in horum casuum aliquo, non sine Summi Pontificis permissione possent dicti Veteres Monachi sancti Benedicti pensiones annuas percipere, ac retinere, libique vivere; alii quidem officis semper servatis, qui ipsis Sancta Sedes in hoc negotio servanda praescriberet.

Quoad quaestionem tertiam, de manuum labore, deque ejusmodi aliis disciplinae regularis articulis idem prout asseritur, quod haecenus de quadruplici per hebdomadam a carnibus abstinencia obligatione mitigationis Bullis praescripta pronuntiatum est. Quoniam Disciplinae Capita, itaque Regulae articuli, qui ad Religionis aut Votorum substantiam minime spectant, per legitimam consuetudinem praescribi possunt; respondetur proinde, Veteres sancti Benedicti Monachos, qui compererunt, laborem hunc, licet mitigationis Bullis praescriptum jamdudum ante professionem suam in destitutum abesse, ad eundem non obligari, quoad Superior non sine Votorum Monasterii pluralitate manuum laborem hunc ipsam judicaverit restitutum.

Decisum in Sorbona die 6. Novembris ann. 1694. G. Fremageus.

(a) Concil. Trident. sess. 25. cap. 1. & 2. de Regul. (b) Azor. t. 1. l. 12. cap. 9. quest. 2. (c) Sanchez l. 7. moral. cap. 22. Suarez t. 3. l. 8. cap. 14. (d) Peliz. tom. 2. tract. 10. sect. 3. quest. 4. (e) Idem tom. 1. tract. 4. cap. 2. num. 243.

ptum fuit, quod peculiaribus quorundam depravationibus...

Quoad tertiam, Regularem non eo se habitu ornare debe...

Quoad quartam, et factis est factum in responsione ad qu...

Quoad quintam, ex supra factis principiis Regularis deb...

Decisum Parisiis in Sorbona die 16. Maji ann. 1673.

Aug. de Lamer.

C A S U S XVII.

Alia quaestio super eodem Paupertatis Voto.

Moniales, cum paupertatis Votum emisissent, tunc conscientia...

Praeterea etiam Abbatisse ac Praeceptae non possunt in hac...

Q U A E S I T U M.

Abbatissa electiva Ordinis sancti Augustini scire cupit ver...

Ha quidem pecunia apud eas non remanet: sed vel Depo...

Contentum Moniales ha se nihil agere contra Vota, quamvis...

Verum praetextus hi non videntur Abbatissae satis graves...

Et Mes hic ei videtur ex diametro oppositus sancti Augustini...

Si praxis ea toleretur, non modo Moniales singula peccant...

tingui; quod pariter in causa est, ut conqueantur, & an...

III. Consilium reservationis esse Depositariae, vel Barsaria...

IV. Abatus hic non minus obedientiam, & subordinatio...

V. Abbatissa experientia passim edocsa comperit Moniales...

VI. Voluntas, qua praetextur, ejus pecunia in Missarum...

Ad extremum quantum Abbatissa non admodum bonis aff...

Temporale autem Abbatissae commodum procurandi legitima...

R E S P O N S I O.

Consilium Conscientiae subscriptum censet, ut ad hunc libellum...

Porro Abbatissae, de qua agitur, Moniales non solum ex...

videre est in Bullario tom. 4. data die 23. Junii ann. 1624.

Decisum Parisiis in Sorbona die 20. Junii ann. 1684.

Aug. de Lamer.

C A S U S XVIII.

Decisiones magni ponderis super eodem Paupertatis Voto.

Agitur de pensatione usurae, qui Monialibus esse potest, de ad...

Q U A E S I T U M.

Sorbona Doctores rogantur humillime, ut super insequen...

I. Monialis, qua 18. aut 20. librarum annuum censum a suis...

II. Monialis, qua aliquando pecuniam accipit a consanguin...

III. Monialis potest, qui voluerit, duca tribuere, & quem...

IV. Antistita ipsa potest aliquam summam sine Communitatis...

V. Communitas potest necesse pro Episcopo non mediocre...

VI. Tenentur Praeterea ad alienum solvere, quod privatim...

VII. Quandoque se gerere debet Confessarius cum Moniali...

R E S P O N S I O.

Consilium Conscientiae subscriptum censet, ante quam propo...

(2) Pellicanus tom. 1. tract. 4. cap. 2. quest. 2. sect. 2. Lamer. Tom. 16.

centus, elemosynas, five a Concionibus, five a Lectio...

Si paupertatis Votum spectetur, quod Regularis aut Mon...

Qui porro censent Monialem posse, quod ei datum fuerit...

Denique si ha permissiones, qua a Superioribus facile obt...

Hac sane de causa Tridentina Synodus, ut ad accuratam...

Hoc posito, respondetur ad quaestionem primam; Moniali...

Temere autem responderet, qui cum nonnullis Austeribus...

Neque enim constat, quo fundamento asseri possit Syno...

Hac ergo pecunia Monialibus permitti non possunt, ac cum...

(b) Vasquez Opuscul. de redd. cap. 3. dub. 2. num. 15.

ne peccati genus, ut ex communibus facultatibus omnia necessaria ministrarentur, in quo paupertatis perfectio in communitate consistit, sicut Act. 4. Ut erat anima una, sic etiam unum erat omnium peccatum, & inde omnia necessaria ministrabantur. Vnde tamen expressum in praxi esse receptum & semper fuisse, non cum minister aliquorum Religionis detrimentum; ideo suspicor nunquam fuisse receptum Decretum sicut alia multa in suis Conciliis, aut in receptum fuisse, nescio quo pacto in Religiosis observandi.

Id porro prebet animum receptum non fuisse, quod in Monasteriis bene multis Moniales consentiente, eam vero consuetudinem induxit necessitas, in qua cum Moniales nonnulli versarentur, quibus Monasteria, que paupertate premebantur, haud suppeditabant necessaria, proinde factum est, ut ille pensionibus opus haberent, quibus ad necessaria sibi comparanda uterentur; ac proinde, quoniam ad laxationem facile tendit humana natura, presertim cum Superioribus non invigilant, ut vota ferventur, ejusmodi pensiones communes evenerunt, easque bene multis Moniales obsequie necessitate possederunt. Verum id minime impedit, quominus abusus is sit, quem Superiores, ut supra dictum est, reformare debeant, quia legitima dicitur nequit consuetudo, que provenit ex corruptione cordis humani, cuiusque non aliud principium est, quam violatio obligationis Regulari statuti essentialis, qualis est observantia Voti paupertatis.

In ea porro, qua de agitur, facti specie constans est, Monialium hanc pensionem, quam percipit, omnino non indigere; eamque proinde censum annuum 18. sed 20. librarum nec percipere posse, nec vero disponere.

Quoad secundam questionem. Ex doctrina hactenus tradita Monialis pecunia sibi traditam in commune conferre debet; Antistita vero, que eam fecus agere poterat, contra id faceret, quod in Tridentina Synodo, & in Clementis VIII. Bulla supra laudata prescriptum est. D. Carolus, qui plene ac plane ejusdem Synodi mentem allequebatur, in Concilio quarto Mediolanensi titulo de (a) Monialibus ac omnibus ejusmodi permissionibus ipse quidem maxime strenuus est, quoniam Monialem vetat quocumque pretextu pecuniam servare, quamvis etiam modica summa esset, eique prelo foret Praetate permittit, nisi ejus Officium aliter postulare; fecus eam tanquam proprietatis labe pollutam aque ac Praetatis, qua permissionem eam concesserit, puniendam precipit.

Statuit quidem S. Carolus in Mediolanensi primo Concilio, titulo de vita communi, ut, dum in commune conferuntur omnia (b) seu mobilia, seu immobilia bona, que Monialis Monasterio procurat, quoque ad ipsam spectant, nisi paupertatis Votum emississet, et Antistita, prout res tulere, prelo sit, & suffragetur, bonorum, que ipsa Monasterio procurat, ratione habita.

Non inde tamen concludi potest, S. Carolum Monialibus pensiones, aut alioquin vel minima rei dispositionem permittere voluisse. Ea solum fuit Sancti hujus Antistite mens, ut in Monasteriis necessitate ratio potissimum haberetur ejus Monialis, que ea bona procuraverat, ut ipsius indigentia proficeretur.

Neque vero ad ejusdem Monialis excusationem illic potest, eam pecuniam non apud ipsam esse, sed penes Monasterii Ministram, vel penes Priorissam, que ne ipsa quidem disponere possit, quin permissionem obtinerit; hec enim quaedam tantum est abdicationis species, quoniam Ministra, que pecuniam custodit, Moniali, que tradidit, rationem reddere debet. Permissio, quam illa a Praetate petit, nihil est aliud, quam excoemotio, ut pallietur proprietatis, quam re quidem ipsa Monialis retinet; quandoquidem id moris obtinet, ut Praetata non utatur eadem pecunia, nisi in ejus Monialis favore, cui pecunia collata fuit.

Quod tertiam. In Bulla Clementis VIII. c. Religiosi n. 28. ann. 1594. qua quoad praesentem articulum renovata fuit & confirmata Decreto c. Nuper Congregationis Cardinalium habita jussu Urbani VIII. die 15. Septembris ann. 1640. prohibetur ne circa legitimam aliquam causam Regulares & Moniales ulla proflus munera largiantur. Allatum Decretum indigitat, quoniam ea causa sint, que requiruntur, & quid tunc consilii debeat Monialis, ut dona triabat. Hae causae sunt gratia animi significatio, desiderium devincendi ejus animi, qui Monasterio utilis sit, & generatim aliae omnes honestae cogitationes, qua in conferendis donis animo observari possunt, dummodo intra modestae ac discretis terminos consistatur, postea semper eorum consensu, ad quos donorum collatio ex Monasterii Constitutionibus, aut consuetudine spectat.

Decretum Urbani VIII. §. 1. Declarat munera a Religiosis utriusque sexus tribui posse ex causis gratitudinis, conciliationis, benevolentiae, ejusque conservationis erga ipsam Religionem, vel Conventum, aliove causis ex sui natura actum

(a) Monialis nunquam ne modico quidem &c.
(b) Omnes itaque Monasterii provinciae, &c.
(c) Pelizari, tom. 1. tract. 6. cap. 9. §. 1.

virtutis & meriti continentibus, modeste tamen & discrete, & dummodo id non fiat nisi de superiorum localium licentia, ac etiam cum consensu majoris partis Conventus, si talis consensus de jure vel ex Constitutionibus seu Consuetudinibus ejusdem Religionis respective in hujusmodi casibus requiratur.

Antea, a Spiritu Sancto, disp. 4. §. 4. num. 232. Sunt Auctores, qui putent Clementis VIII. Bullam, & Congregationis sub Urbano VIII. Decretum, quod eam confirmavit, in usu non esse. Sed propugnari omnino nequit assertio haec, ut monet (e) Pelizarius, postquam dicta Congregatio Decreto suo eam explicuit ac renovavit, omnemque consuetudinem revocavit, quaeque contra irrepere potuisset, ut ex Decreti verbis licet intelligi.

Decretum Congreg. sub Urbano VIII. §. 1. Praedicta Constitutio, quam in reliquis ejus partibus eadem Sanctio omnino observari jubet, non usum aut praetentum usum seu praetensam consuetudinem demandando, & irritando.

Definitio non potest, quam donum summam Monialis quoniam donare possit, & quomodo spectare possit in hoc negotio Praetate permittit, generaliter ex doctrina supra statuta id unum asserti potest eam summam mediocrem esse debere, facta hypothese nihil esse Constitutionibus, aut legitima consuetudine hoc in capite definitum. Expendere potest Antistita, quanta esse possit summa haec, que major minorve esse potest, ratione habita tum qualitate persone, cui Monialis donare vult, tum causae, qua ad donandum movetur, tum boni, quod inde potest Monasterio & Monasterii facultatibus provenire. Ita Suarez (d), alique, quos assert Diana. Anmadvertendum est juxta Bullam Clementis VIII. Religiosi n. 28. §. 3. munus Conventus nomine tribuendum esse; est enim vulgo receptum illud: Quicquid acquirit Monachus, acquirit Monasterio. Quomobrem eum pensio, qua Monialis utitur, ut dona triabat, ad Conventum pertinet, consequens fit ejusdem Conventus nomine munera tribuenda esse.

Quoad quartam. Ex communi Jure Praetata Monasterii bona administrat, atque ita ipsa, quod expedire judicaverit, donare potest. Cum tamen quocumque Conventus Constitutionibus, usque temperata sit ejus potestas, inde propterea cognoscendum, quandoniam Praetata de sua tantum auctoritate donare possit, quandoniam Discretarum suarum consilio uti debeat, & quandoniam ei necessarius sit suae Communitatis consensus. Certum est, fere quidem, Praetatem, dum aliquid non mediocre donare vult, id facere non debere sine localis Superioris consilio. Qua de re consilii potest Pelizarius tract. 10. c. 10. §. 2. n. 146. &c.

Quoad quintam: aliquid donati potest non solum in gratia animi signum, sed etiam ad conciliandam ejus benevolentiam, quem spes adest Monasterio utile fore, adeoque Communitas Episcopo, cui subditur, non mediocre donum tribuere potest, si speret ex ejus patrocinio, & gratia se magna commoda percepturam.

Ad Antistitiam quod spectat, nequit illa ex Monasterii bonis dona largiri, nisi mediocriter atque exigua sint, qui enim boni administratores tantum est, non debet nisi ob ejus, ad quem pertinet, utilitatem illud impendere, sed juris Canonici mens est in Decreto, ubi mandatur, ut in gratiam divini cultus, aut ad Monasterii utilitatem Praetata bonis utatur. Quod si illa Episcopo, a quo pendet, munus largiri velit, debet antea Communitatem consulere, nisi ex Constitutionibus aut consuetudine sufficiat Conciliarum sententia.

Quoad questionem sextam, que bipartita est, respondeatur. I. Quod attinet ad impensas & ad alienum Monialis post Professionem abique Antistite permissione, Antistitam ipsam his non teneri, quia nempe private persone culpa, ut ait (e) Jus, in universae Communitatis detrimentum abire non debet; si tamen Monasterium ditius inde factum esset, illud as alienum solvere teneretur; in idem alienum as ante Professionem contractum est, Monasterium non tenetur illud solvere, nisi forte Monialis omnia bona possidat, & solutionis obligatio respondere debet emolumento, quod Monasterium ex illidem bonis percipit. Vide Pelizarium super haec quaestione tom. 1. tract. 3. c. 6. §. 19. n. 36.

II. Mercataram & negotiationem personis Deo consecratis prohiberi praesertim ex cap. secundo Juris, Titulo Ne Clerici vel Monachi, &c. & id quidem sub excommunicationis poena, ut proinde Praetata Moniali permittere nequeat, ut emat, aut vendat vel aris alieni, quod contraxisset, solvendi gratia. Sententiam hanc tenet Pelizarius tom. 1. tract. 6. cap. 10.

Quoad septimam & postremam questionem, Conciliatus, qui certo novit, Monistem in praxi regulis allatis contraria versari, debet abolitionem ei denegare, si monita, suarumque obligationum certior facta nolit respicere.

Declassum in Sorbona hac die 25. Martii ann. 1695.

Aug. de Lamer.

C A.

(d) Suarez t. 3. l. 3. c. 15. n. 13. de Reliq. Diana l. p. tr. 6. resol. 4.
(e) Cap. Si Episcopus 16. q. 4. Personae delictum non est contrahendum in Ecclesia damnatum.

Extensio & obligatio Votorum Religionis.

- 1. Vota solemnia obligant sub mortali peccati poena.
2. Obligatio servandi Regulam & Constitutiones Ordinis non exequat Votorum obligationem.
3. Complurium Aulorum sententia Gerson in humanarum legum negotio laxioris, qua eidem tribuitur, opinione non fuit.
4. Volentes non minus pauperatis, quam castitatis voto obligantur.
5. Vota de Jure Divina obligant, & qui Regularis status essentiam Ecclesiae ipsam addunt.
6. Leges more humanae jura, quo possent, obligandi sub peccati poena, obtinere ex potestate, quam Deus Superioribus concessit, resti ordinis custodiendi, bonisque publicis procurandi.
7. Falsa, temeraria, & periculosa est doctrina contraria.
8. Conditio necessaria, ut opinio reddatur maxime probabilis, & in praxi rata.
9. Si Gerson de natura obligationis Votorum, & humanarum legum id quod ei adscribitur, docuit, deserendus est.

Q U A E S I T U M.

Rogantur Doctores, ut respondeant insequenti Consultationi, qua gravissimas quaestiones complectitur. Quaezitur ergo.

I. An Vota solemnia sub mortali peccati poena tum solum obligent, cum de actionibus naturalium aut divino Jure imperatis, vel prohibitis agitur?

II. An Ordinum Institutores nec poterint nec debuerint Religiosos eorum Regulam amplectentes obligare ad eam sub mortali peccati poena servandam in his, que nec naturali, nec divino Jure prohibentur? Exempli causa an Regula Sancti Francisci de Paula Minimos obliget sub mortali peccati poena ad quadragesimales tantum cibos fumendos, atque an illi mortali peccati, dum hoc in capite sine contempta, fastidiosa deficient? Eodem pacto an Regula ad puellarum instructionem sub eadem poena Ursulas obliget, propterea quod expressum ejusmodi Votum emittant? Atque an verum sit in his aliquid id genus negotii contemptu tantum ac scandalo lethalis culpe reos effici, qui Deo consecrati tum ea, tum etiam paupertatis & obedientiae vota transgrediantur?

III. An doctrinam hanc ipsam Gerson in libro, quem de spirituali vita anime inscripsit, fatuere voluerit? Atque an quod sit praex regulares nihil aliud esse, quam humanas leges, & ad politica pertinentes, id vero ad Vota paupertatis & obedientiae, perinde atque ad nonnullorum Ordinum ab Ecclesia approbatorum Vota, quatuor extendi possit?

IV. An Regularis minus paupertatis quam castitatis voto obligetur, quia contra primum peccans nihil in naturale aut divinum jus facit, cum nec contemptus adit, nec scandalum?

V. An Revera paupertatis & obedientiae Vota non obligent, cum non nisi de politica, seu de Statutis agitur, quorum unus & unicuique finis est rectus ordo, majorve perfectio? An asserti possit Vota solemnia non nisi civiliter & sub poenis temporaliibus obligare, atque an S. Franciscus Salesius, & S. Dominicus id non aliter intellexerint?

VI. An humanas leges sub mortali peccati poena non obligare propterea dici possit, quod homo, cum gratiae nec tribuenda, nec adimenda facultatem obtineat, eodem jure lethalem culpam ei actioni nequeat apponere, quam divina Lex non condemnat?

VII. An ejusmodi doctrina sana sit, & orthodoxa?

VIII. An cum de gravi peccato agitur, ea semper tenenda sit pars, que mollior est, & penitentis favorabilior, cum in ejus favore maxime probabilis adest opinio? Atque an unus, ejusdemque magni nominis Doctoris, multis licet aliis pariter castis repugnantis auctoritas possit opinionem maxime probabilem reddere?

IX. An cum Gerson doctrinam hanc magna cum perspicuitate ac soliditate explicuerit, non preferenda sit ejus sententia eorum Auctorum assertioni, qui nec scientia nec dignitate sunt ei comparandi?

R E S P O N S I O.

Consilium Conscientiae subscriptum initio statim animadvertit, a veritate alienum esse humanas leges sub peccati poena non obligare, nisi prout id jubent aut prohibent, quod naturali aut divino Juri consentaneum est vel dissentaneum. Sane convenit, cum in conscientiae foro & ex Dei mente Praepositis parendum sit, violatis eorum legibus, contra naturae ac divinum Jus semper aliquo sensu peccati, quia impugnat auctoritas, que a Deo est, alioque pravo exemplo, quod eis exhibetur, ad malum decuntur. Sed nimirum non

Lamer Tom. II.

ea est ejus notio difficultatis; que super legibus humanis proponitur: in eo tantummodo difficultas posita est, an si nec contemptus adit, nec scandalum, ea quidem citra culpam violari possint?

Cui quidem difficultati nulla ratione melius dicitur occurrere posse, quam si cum Theologis omnibus post Div. Thomam 1. 2. q. 95. art. 2. & 4. statuat humanas leges non semper esse necessarias consecrationes aut conclusiones immediate ex naturali lege profluentes, cujusmodi sunt quae furtum damnant homicidium, &c. Possunt iis objecta esse proposita, qua ipsa per se indifferentiam praesertant, sed ejusmodi esse statim desinant, atque ea jubet, vetatve lex, habita publici boni ratione. Carnem, exempli causa, certis quibusdam diebus comedere, arma noctu deferre, in causa esse, ut frumentum aut pecunia e Regno exportentur, actiones non ipse per se male sunt; sed propter publicum bonum Superiori licet eas prohibere; & tunc ei quidem in conscientia fore parendum est.

Possunt etiam humanae leges spectari, tamquam quae peculiariter naturalem legem determinent. Causa exempli generatim naturalis Juris est aliquid Principi tributum solvi; & certum tributum certamque summam solvendam esse, id vero praecipit humana lex, que jura supponitur.

Nempe peculiari legi, que naturalem determinat, parendi obligatio, quam conscientia praescribit; non praecedit quidem ex naturali ipsa lege, sed ex humani Legislatoris voluntate dimanat.

Et sane naturalis aut divina lex non omnes agendi boni rationes hominibus, clare saltem & distincte, praescribit, id porro supplevit humana prudentia, eaque potestas, quam Christus Dominus Apostolis suis, eorumque Successoribus contulit, ea scilicet omnia, que ad saltem negotium pertinent, moderandi. Jam vero pronuntiare, leges ab Ecclesia post Christum Dominum editas sub peccati poena non obligare sententia est falsa, temeraria, & Catholicorum Aulorum doctrina contraria.

His ergo fundamentis veluti loco positiss, ad consultationis quaesita hoc esse responsum.

Ad primum; solemnia Vota sub mortali peccati poena suapte natura obligare. Itaque Regularis contra paupertatis Votum mortaliter peccat, si quod non exiguum rem donet, abique Superioris sui permissione, id quod citra omnem culpam ante editum Votum facere potuisset. Hae Auctorum ea pertractant, que ad Regulares spectant, communis assertio est. Omnes nempe uno ore docent, quaedam mala esse posse, quamvis divina lege minime prohiberentur, ut jam dictum est, utque suffus infra explicabitur.

Ad secundum obligationem, que ex Regula provenit, non esse cum ea comparandam, que ex Voto provenit. Institutores quippe fere non contendentur Constitutiones sub peccati poena obligare, sed solum subsidia & media veluti quaedam esse ad Vota perfectius executioni mandanda. Quomobrem obligationis natura ex Legislatoris intentione dignoscitur; si sub peccati poena ad Regulam obligare voluisset, quemadmodum Capucinorum Regula, quam Ecclesia raram habuit, in articulis non paucis obligat, hoc in casu qui eam violarent, Deum offenderent. Ad solemnia Vota quod attinet, cum ad Religionis essentiam spectent, ea quidem citra culpam violari non possunt, non solum quia contra id agitur, quod promissum Deo est, sed etiam quia, quantum in eo est, qui Vota transgreditur, destruitur Religio, cujus essentia Votorum praxi continetur. Idem sentiendum de quarto Minimorum Voto, quod in eo situm est, ut toto anni spatio quadragesimali abstinencia fervetur. Abstinentiam nimirum hanc S. Franciscus de Paula Votum esse voluit, quod Ordinis sui praeter peccatis ac propriis veluti character esset; est ergo propterea ex Ordinis Minimorum essentia; ut proinde qui eam amplectuntur, idem Votum vel independentem a contemptu & a scandalo sub mortali peccati poena servare teneantur. Consilii super hac re potest Laurentius de Peyris ex Minimorum Ordine Tom. 1. de Rel. Subl. q. 4. c. 1. Idem de paupertatis & obedientiae Votis potius jure statuendum est.

Ad tertium; Complures Auctores contendere Gersonem non in ea fuisse sententia, que in expositione eidem ascribitur; videri potest Gamachius in suo Tractatu de Legibus qu. 96. cap. 3. cui super eadem reconicit Alvarez disp. 154. cap. 1. & 2. disp. 158. cap. 1. & 2. Alii vero Celebrem hunc Doctorem non ita docuisse putant. Ut ut sentiendum sit, non apparet, quo tandem fundamento asserti possit Votorum Regularium observantiam non nisi politicum vicium esse, ad externum tantum forum spectare, & in conscientia non obligare.

Ad quartum; Paupertatis Votum aequae ac castitatis ad Monastici seu regularis status essentiam pertinere. Docet id Innocentius III. Cap. ad Monasterium, ac proinde Votum primum non minorem quam posterius obligationem adjunctum habet. Quia obedientia proprietatis, sicut & custodia castitatis adeo est annexa regulae Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex posse dispensare. Potest etiam, que Voti paupertatis obligatio, quodque Regularis illud violantis peccatum sit, ex penis intelligi, quas eidem peccato imponit Ecclesia.

C c 2

Jubet

Usurā, Div. Thomā & S. Antonino (a) definitur, est pretium usus pecuniae mutuae, videlicet emolumentum, quod percipere quispiam contendit potissimum ratione mutui, quod edidit alicuius rei, quae usu consumitur. Emolumentum est, nempe aliquid pretio aestimabile, causa exempli pecunia, frumentum, vinum, alicuique redditus, & merces; atque adeo officia, labores, tributarium opus, diurna opera, uno verbo obligationes pretio aestimabiles, quae ultra sortem exiguntur. II. Emolumentum hoc dicitur contenditur ex mutuo, quia nempe usura non nisi in mutuo committitur; quamvis enim usura vera interdum occurrit in Contractibus emptionis, venditionis, obligationis, & similibus; ita se tamen semper res habet, ut in Contractibus hisce implicite mutuum existat; exempli causa dum vendo mensuram critici scuti pretio, & quinque praeterea solidos exigo, quia ad annum credo, perinde facio, ac si scutum ad annum mutuum darem, scenoris quinque solidos exigens. III. Additur in definitione potissimum ratione mutui, ut nimirum intelligatur, secunda intentione mutuantes usurae reum non effici, quemadmodum legitur in Capite Consultat; ut proinde si quis mutuum dederit principe quidem studio, ut amico gratificaretur, vel ex charitate, mentalem usuram nequaquam committat, quamvis ad mutuum dandum moveatur intentione minus praecipua, lucrum aliquod ex mutuo percipiendi: *Secundario tamen aliquid sperare non puto malum*, inquit Glossa (b).

Dividitur universim usura; I. In realem & mentalem. Realis est, cum aliquod expressum vel tacitum pactum existit accipiendi aliquid ultra sortem; Mentalis est, cum ea praecipua est mutuantis intentio, ut aliquod ex mutuo lucrum percipiat, quin ullum tamen cum mutuatorio pactum instituat.

II. Alia expressa usura est, alia palliata. Expressa & explicita est, cum aliquod percipitur lucrum ex mutuo vi ipsius mutui. Palliata ea est, quae occurrit in aliis Contractibus, exempli causa in venditione, qua ut quis abutatur, et nomen aliud indere se posse putat.

III. Distinguitur praeterea duplex aliud usurae genus, ut alia sit praecipua sortis usura, cum ex mutua pecunia foenus mutui gratia percipitur; alia vero sit usura lucri usurarii, cum nempe legitimorum vel usurariorum iam elapsorum scenorum foenora exiguntur.

IV. Quandoque exiguntur foenora juxta denarium Constitutione praescriptum, quandoque vero ultra taxam, quam Princeps pecuniae constituit; causa exempli loco quinti pro centesimo percipitur sextus, octavus, & decimus.

V. Est & usura tum activa tum passiva. Activa est Creditoris, qui cum foenore mutuum dat, & aliquid exigit ultra sortem. Passiva debitoris est, Creditoris, quam exigit, usuram solvens.

VI. Denique occurrunt in Jure tres aliae usurarum formae, seu species, quae nuncupantur *lucrativae*, *punitivae*, & *compensativae*. Primi generis usura in eo sita est, ut sine ullo titulo exigantur mutuae pecuniae foenora, & haec quidem usura in Jure damnatur. Alterius generis usura est census, ad quem is damnatur, qui quod mutuans est, non reddit eo tempore, quo se redditurum promissit. Tertii demum generis usura est ejus damni, quod vere mutuans patitur, iusta reparatio. Ex insequentibus Calibus competitur fiet has duas posteriores usurae formas in aliquibus circumstantiis a Jure firmari, caeque potius reintegrationes & census, quam usuras esse appellandas.

Ostendunt Theologi (c) usuram ab Ethnicis ipsis proscriptam fuisse, ut ex Collationum Parisiensium super usura pag. 33. & seq. Volumine primo licet intelligi. Praeterea eam cum naturali Jure pugnare, quia nempe furtum est, & quia, ut monet Div. Thomas, est contra naturam jus, ut aliquis percipiat pretium duplex, hoc est unam eademque rem bis sibi solutam velit; quod sane contingit, cum aliquid ultra sortem exigitur. Est etiam illa divino Juri contraria, quoniam praeter multa veteris Testamenti oracula (d), legitur in Evangelio D. Lucae cap. 6. Ipsi Christi Domini verba haec: *Mutuum date, nihil inde sperantes*; quae quidem & consilium continent, & praeceptum; consilium continent priora verba, *mutuum date*, praeceptum posteriora, *nihil inde sperantes*, ut Alexander III. & Leo X. definerunt; *Leo* tamen in Lateranensi Concilio sess. 10. Ecclesiasticae denique Leges usuram gravissime acerrimeque damnant. Occurrunt infra probationes.

Opponent usurae fautores difficultates non paucas, ut eam teneantur. Prima ducitur ex Constitutionis Contractu, qui nihil est aliud quam purum putumque mutuum, ex quo tamen census percipitur. Sed responderetur, Contractum hunc usurarium mutuum non esse. I. Quia veri nominis venditio est, & veri nominis emptio, in qua pro jure census percipiendi traditur certa pecunia semel soluta; ex quo sequitur, duplicem unius ejusdemque rei compensationem non fieri; census compensat sortem; at fors ipsa sortem nunquam compensat. II. Cum percipitur census hic, non fructus quidem est ex pecunia usque ad nos amplius non spectante proventus, ut in mutuo sit, sed empti res est ad emptorem pertinens, qui eandem paulatim solvit; ea enim hujus permutationis natura est. Contractus hic (e) ex Bulla Martini V. ex Bulla item Calixti III. duo postulat, ut annuus hic redditus juxta Principis taxam ematur, & redditus venditor ejus redimendi libertate gaudeat, neque ad id adigatur.

Difficultas altera ejusmodi est; si ex domo, ex re nobili, ex equo, ex aliis, quae locantur, pecunia percipitur: quidni & ex pecunia mutua lucrum aliquod percipi possit? Atqui inter ea, quae locantur, & pecuniam, quae mutua datur, multum discriminis intercedit; in locatione scilicet usus a domino distinguitur, dominium retineri potest, & usus vendi; atque in hoc quidem locationis vis omnis & ratio sita est; at in pecuniae mutatione dominium cum usu transfertur, adeoque nihil accipi potest pro usu rei, quae non amplius ad nos pertinet; qui seculi agit, in usurae injuriam incidit. Quamobrem si quis pecuniam daret, ut ostenderetur, licet tunc posset usum pecuniae vendere, quia nempe ejus dominium non cederet.

Tertia difficultas: Quod dicitur ideo lucrum ex pecunia percipi non licere, quia ea sterilis est & infructuosa, inepte, ac falso dicitur, quoniam ne ex fructuosus quidem rebus, cujusmodi fegetes sunt, dum mutuae dantur, lucrum percipi licet. Sed responderetur, quamvis pecunia & fegetes eo nomine differant, quod

(a) S. Thomas 1. 2. quaest. 78. S. Anton. 1. p. 1. cap. 7. §. 1.

(b) Glossa in Cap. Consultat, de usura verbo, sperantes.

(c) S. Thom. 2. 2. q. 78. art. 1. in corp.

(d) Exod. cap. 22. Levit. c. 25. Deut. c. 23. Psalm. 14. Ezech.

(e) 18. Vide objecta & responsa in hunc S. Lucae locum cap. 6. in collationibus Parisiensibus de usura Tom. 1. pag. 7. & seq.

(f) Bulla Martini V. & Calixti III. extrava. commun. cap. Regimini.

quod pecunia ipsa per se sterilis est, non item fegetes; id tamen in mutuo commune habent, quod utrumque mutuant sterile evadit. Cum enim per mutuum mutetur utriusque dominus, neutrum nisi mutuatio professe potest ex ea Regula: *Res fructificat domino*.

Quarta difficultas; falso dicitur id in mutuo vendi, quod non existit; fundus enim, exempli causa, pecuniae mutuae est aliquid, quod subsistit; ac si pecunia non subsistit in specie, in eo tamen, quod pecuniae aequivalat, subsistit. Responderetur, ut jure dicatur creditor id vendere, quod non existit, satis esse, ut pecunia, quae mutua data est, non amplius seu quoad dominium, seu quoad usum ad eum pertineat; ita nempe id vendit, quod non amplius quoad ipsum existit.

Quinta difficultas; Lex non distinguit ea, quae usu consumuntur, ab iis, quae non item; non est ergo ponenda distinctio hac, ut usura, quam lex ipsa prohibet, explicetur. Responderetur, ejusmodi consecutionem ineptam esse; quamvis enim lex distinctionem hanc explicitis verbis non efferat, eam tamen supponit, dum verba facit de mutuo, quod unius generis res tamquam materiam sibi subiectam spectat, non alterius.

Sexta difficultas, Divina lex minime vetat aliquid accipi in beneficii gratiam, ubi census dari atque accipi potest in grati animi argumentum: ergo non omnis census prohibetur divina lege, sed tantum is, qui recipitur ratione mutui. Responderetur divinam legem prohibere, ne grati animi specie ac praetextu usura palliatur; ad quam quidem detegendam satis fuerit inquirere, an qui mutuum dat, eam grati animi significationem expectet, & pecuniam suam det mutuum ejus accipiendae spe, necne; si enim eam significationem expectat, seculi mutuum non daturus, committit ex eo ipso momento temporis usuram mentalem, quae nihil est aliud, quam plus quam datum fuerit, accipiendi consilium.

Septima difficultas; Usura moderata, seu mutuum commercii, quod inter divites exercetur, proximo utile est, ac proinde charitatem non laedit; causa exempli opus habet quis viginti mille libris ad utilem emptionem Praedii scutorum viginti mille; eas foenerato accipit non sine remuneratione beneficii, quod accipit, & sine quo non conficeret negotium familiae suae perutile, quod in causa est, ut pecuniam impendat, quam in serinio retinebat, & quoque proventui addat annua tria seu quatuor librarum millia. Hoc denique commercii mutuum est Republicae necessarium, quoniam ejus vi fit, ut negotiatio, quae Status florentissimos efficit, inter Mercatores vigeat, & augeatur. Quia porro objectio hac inter ceteras maxime speciosa est, ideo paulo inferius ad eam respondendum.

Responderetur igitur I. Charitatem non unam & unicam virtutem esse, cujus rationibus nos consulere necesse sit; ac facile quidem ostendi potest, commercii mutuum, seu potius omne prorsus mutuum cum iustitia pugnare. II. Ad falsas cupiditatis rationes reprimendas apte usurpari possunt ea Tertulliani verba: *Quid revolvis? Deus percipit*. Satis fuerit innotescere, Deum, quodcumque demum fuerit, mutuum prohibere, ut fucatis emolumentis, quae ejusmodi mutuum offert, renuntiare parati esse debeamus. Non illud quaerendum, an hoc foenebre mutuum commercio utile sit; expendendum primum omnium, quid permittat Deus, quid prohibeat, nec proximum unicam & primum objectum est, quod nobis propositum esse debeat. Itaque non ideo debet permitti foenus, quod negotiationem sustentet, faveatque vehementi, qua Mercatores flagrant, divitiarum cupiditati. Id firmum sit & constans, oportet, non Dei legem ad negotiationis rationes & commoda, sed potius rationem, quam Christianifideles in mercatura exercenda servare debent, ad Dei legem exigi ac temperari debere. Hac de causa Alexander III. a Panormitano Archiepiscopo interrogatus, an permitti posset foenerato accipi ac dari pecuniam ad Christianorum apud Saracenos captivorum redemptionem conferendam, respondit, cum usurae crimen in utroque Testamento sit horrore & maledictionis objectum, non videri in hoc negotio dispensationi locum esse. Quemadmodum enim sacra Litterae vetant quempiam mentiri, ut proximi sui vitam teneant, potiore jure impediendum, quoniam ad Christianum captivum redimendum, & libertati restituendum usura admittatur; est id in titulo de *Usuris*, cap. *Super eo*.

Postrema difficultas in eo est posita, quod consuetudo, quae ubique locorum eadem est, hoc usurae lucrum excusat, omnique prorsus rationi adversatur, injustos haberi pravosque Contractus, qui per universam Provinciam in more sunt apud eos, qui & ut doctrina exornati eorumdem naturam callent, & ut virtute praediti eorum pravitatem, si qua forte existeret, execrarentur, penitusque rejicerent. Ut enim actio mala non sit, satis est eam nisi piae aequae ac docti viri auctoritate, restantis Deum ac proximum per ipsam non laedi. Sed ut tam frivola rationi occurratur, periculosas & ridiculas consecutiones, quae ex hac doctrina necessario ducuntur, expendi satis est, ut ejus falsitas liquido constet, & quicumque sapit, ab eodem prorsus abhorreat. Nimirum usura non amplius vitiosa est, quia communis evasit: *capit licitum esse, quod publicum est*, inquit S. Cyprianus. Et corrupti saeculi consuetudo, nonnullorumque hominum auctoritas, qui hallucinati sunt, & ut loquitur Apostolus, in cogitationibus suis erraverunt, id licitum reddere possunt, quod divina & naturali lege prohibetur, idemque propterea divinae auctoritati antepone. Hoc sane principio Idololatria merito antiquitatem suam contra Christianam Religionem praetendere, & consuetudinem jam inde a saeculis plurimis institutam eidem opponere potuisset.

Verum tamen ea sit naturali & divino Jure firmata regula, ut in mutuo ne plus accipiatur, quam datum fuerit; hac ipsa tamen regula suas patitur exceptiones, quae ducuntur ex decisionibus Ecclesiae, quae sese explicuit in Conciliis, in sanctorum Patrum scriptis, & in Summorum Pontificum Decretalibus.

Primus casus, quo accipi licet aliquid ultra mutuum, est casus doni gratuiti; nulla enim est lex, quae prohibeat, ne ego ab eo rem accipiam, qui ejus legitimus possessor est, quia dominium, quod ille rei habet, nihil est aliud, quam ejusdem pro arbitratu impendendae facultas. Sed haec facti species requirit conditiones duas; prima est, ut nullum antea pactum extiterit, aut conventio; secunda est, ut mutuans nullam accipiendi intentionem habuerit: *Nihil inde sperantes*.

Casus alter est, cum Dominus accipit suum proprium Feudum in obligationem sui Emphyteutae, cui mutuum pecuniam dat; tunc enim potest gaudere fructibus, quin eos in sortem referat. Ita decidit Alexander III. Cap. *consequens est de Usuris*, qui cum Abbati S. Laurentii, ejusque Religiosis Clerici cuiusdam Praedii hypothecae loco retinentibus mandasset, ut forti fructus adscriberent, hanc exceptionem apponit: *Nisi terra ipsa de fundo sit Monasterii vestri*. Quamobrem cum Dominus directum fundi dominium habeat, ejus proinde fructus percipit tamquam ex proprio suo bono, & ex fundo ad ipsum spectante.